

Efteløt prestegård (gnr.45, brnr.1).

Eier: Staten.

Efteløt s., Sandsvær p., Buskerud.

1960 v/G. Mandt

8.5. 1961 v/B. Myhre

21.5. 1962 v/B. Myhre

og E. Skjelsvik

1) På lokaliteten "Høgmoen" 3-400 m SØ for vegkrysset Passebekkveien/kjerreveg opp til Lindum og ca. 900 m SV for kirken

I. Rundhaug av sand på en morenerygg som går NNW-SSØ. Bratt skråning ned mot vest, slak skråning mot øst, ned mot en flat mo. Haugen ser urørt ut. D. 8 m, h. 0.75 m.

II. Ditto rundhaug. Urørt. D.10 m, h.1.25 m.

Ca. 100 m Ø for I-II på østbrinken av moen

III. Ditto rundhaug. Lagt på kanten av skråningen og virker svært høg østfra. Urørt.

D. 6-7 m, h. $\frac{1}{2}$ m fra V.

Foto: L. 325 nr. 11, fra N mot haug 3.

2) På den flate Prestegårdsmoen ligger en rekke forholdsvis store gravhauger i skogen. En del av dem ligger på toppen av en bratt skråning mot øst. Feltet ligger ca. 200 m SV for krysset riksvei 275/Passebekkveien og ca. 25 m SØ for sistnevnte vei. Fra terrassekanten der del 2) ligger har en fint utsyn mot øst mot kirken og prestegården, dessuten mot den gamle bygdeveien samt felt 3), som ligger en 100 m Ø for terrassekanten.

Foto: Leica 372, nr. 23a-24: Den gamle bygdeveien med broen over "Evjua" fra SØ.

Haug I. D.ca. 4 m, h. ca. $\frac{1}{2}$ m. Grunn forsenkning imidten, ca. 1 m vid.

Haug II. Ca. 20 m SSØ for foreg. D.ca. $10\frac{1}{2}$ m, h.ca. 1 m. Forsenkning ca. 1. 2 m vid, ca. 0.6 m dyp.

Foto: Leica 202, nr. 17.

Haug III. Ca. 1.60 m SSØ for foreg. D.ca. 10 m, h. ca. 1 m. Forsenkning noe S for midten, ca. 1 m vid. Ca. 0.30 m dyp. Foto av haugen: Leica 202, bilde 18

Haug IV ca. 1.30 m SSØ for foreg. D.ca. $13\frac{1}{2}$ m, h.ca. 1.30 m. Ser ut til å være urørt. Foto av haugen: Leica 202, bilde 19.

Haug V ca. 1.60 m SØ for foreg. D.ca. $19\frac{1}{2}$ m, h.ca. 2 m. Noe avflatet på toppen, men ser ellers urørt ut. Haugen ligger helte ute på kanten av moreneskråningen så den eksakte størrelsen er noe vanskelig å bedømme. Foto av haugen: Leica 202, bilde 20.

Haug VI ca. 7 m V for foreg. D.ca. 8.20 m, h.ca. 0.70 m. Stor, avlang forsenkning i NVSØ retning, 1.20 m x 2 m, og ca. $\frac{1}{2}$ m dyp. Foto av haugen: Leica 202, bilde 21.

Haug VII ca. 4 m SØ for foreg. D.ca. 11.8 m, h.ca. 1.10 m. Forsenkning i midten. Foto av haugen: Leica 202, bilde 24.

Haug VIII ca. 3 m SØ for foreg. D.ca. 10 m, h.ca. $1\frac{1}{2}$ m. Ser urørt ut. Foto av haugen : Leica 202, bilde 23.

Mellom Haug V og haugene VI, VII og VIII går en gammel ridevei. Foto av veien: Leica 202, bilde 22.

Haug IX ca. 2 m SV for haug VIII. D.ca. 13 m, h. ca. 1 m. Meget stor forsenkning ca. 2 m vid og 0.80 m dyp i midten. Mindre forsenkning i haugens NØ-lige side, ca. 1 m vid og 0.40 m dyp. En stor stein stikker frem i sydsiden av haugen. Foto av haugen: Leica 202, bilde 25.

Haug X ca. 1 m øst for foreg. D.ca. 12 m, h.ca. 1 m. Forsenkning i midten, ca. 1 m vid og ca. $\frac{1}{2}$ m dyp. Foto av haugen: Leica 202, bilde 26.

Haug XI ca. $3\frac{1}{2}$ m SØ for foreg. D.ca. $23\frac{1}{2}$ m, h.ca. $2\frac{1}{2}$ m. I toppen er en meget grunn forsenkning, nærmest en avflatning. Foto av haugen: Leica 202, bilde 27

Haug XII ca. 3 m SØ for foreg. D.ca. $13\frac{1}{2}$ m, h.ca. $1\frac{1}{2}$ m. Grunn forsenkning i haugens NV-lige side. Foto av haugen: Leica 202, bilde 28.

Haug XIII ca. 10 m NV for foreg. D.ca. 6 m, h.ca. $\frac{1}{2}$ m. Grunn forsenkning eller avflatning i toppen. Ca. 1 m i tverrmål. Foto av haugen: Leica 202, bilder 29 og 30.

Haug XIV ca. $12\frac{1}{2}$ m NNV for foreg. D.ca. 6 m, h.ca. 0.60 m. Urørt. - Foto av haugen: Leica 202, bilde 31.

Haug XV ca. 19 m SV for foreg. Langhaug, orientert NØ-SV, 20 x 12 m, h. ca. 1 m. Noe avflatet i toppen. Antagelig en naturlig sandrygg.

Foto: Leica 202, nr. 32 og 33.

Haug XVI ca. 30 m SSØ for haug XII og i Ø-re kant av skogstien. Delvis markert med grøft i N- og V-tre kant. Toppen rett avskåret og nærmest flat, slik at haugen har form av en rett avskåret kjegle. Synes urørt. Gravhaug? Kullmile? D. 10 m, h. 1 m.

Haug XVII. På stiens V-side ca. $2\frac{1}{2}$ m V for haug XVI temmelig klart markert lav forhøyning. Flat på toppen. Gravhaug? Kullmile? D. 5 m, h. $\frac{1}{2}$ m.

3) 75-100 m Ø for felt 2) på Ø-siden av "Evjua", også på en sandrygg, men meget lavere enn den foreg, ligger et gravfelt. Den gamle bygdeveien går langs Ø-siden av feltet. Den har krysset riksvei 275 og passert kirken. Man finner også fortsettelsen av rideveien (se kartskisse over felt 2)). Den har gått over "Evjua".

Haug I. Ca. 50 m V for sommerfjøset ved den gamle bygdeveien, ca. 300 m SV for kirken og ca. 300 m V for husene på Prestegården i V-enden av dyrket mark. Ø-re halvpart er flatet ut og delvis fjernet. Toppen synes urørt. D.ca. 7 m, h. ca. $\frac{1}{2}$ m.

Foto: Leica 203, nr. 3 a.

Haug II ca. 1 m NØ for foreg. Ca. $2\frac{1}{2}$ m vid forsenkning i toppen. D.ca. 8 m, h. ca. $\frac{1}{2}$ m.

Foto: Leica 203, ^{nr.} foto 4 a.

Haug III ca. 12 m NNØ for foreg. D.ca. 16 m, h.ca. 1 m. Forsenkning i midten ca. 2.3 m vid, ca. $\frac{1}{2}$ m dyp.

Foto av haugen fra Ø: Leica 203, bilde 5 A.

N for denne haugen kommer den gamle rideveien opp.

Haug IV ca. 25 m NV for haug III. D.ca. 6 m, h.ca. 0.40 m. Den ser urørt ut. - Foto av haugen: Leica 203, bilde 6 A.

Haug V ca. 3 m NV for foreg. D.ca. 5 m, h.ca. 0.40 m. Meget grunn forsenkning i midten.

Haug VI ca. 12 m Ø for haug III og ca. 40 m NNV for sommerfjøset, tett ved bygdeveien, er rester av en stor haug. Den har vært ca. 19 m i d., ca. 1.80 m h. I V-siden er en liten forsenkning ca. 1 m vid. Nesten hele den SØ-lige halvdel av haugen er gravet bort. Sanden ble brukt til veifyll før 1870.

Foto av haugen fra NV: Leica 203, bilde 7 A.

" " utgravet parti SØ: Leica 203, bilde 8 A.

Haug VII. Ca. 30 m V for sommerfjøset rester av en haug. Oppr.d.ca. 15 m, h.ca. 1 m. Hele den Ø-lige del av haugen er gravet bort og tatt til veifyll.

Haug VIII. Kant i kant og N for haug II på enden av sandryggen som haug I og II ligger på, muligens gravhaug. I N og V uklart markert. Synes Urørt. D.ca. 7 m, h. 0.75 m.

Haug IX ca. 5 m SØ for haug II en svak forhøyning med søkk i midten. Haugen er svakt markert mot V, går ellers nesten i ett med bakken. Gravhaug?

4) På jordet, NØ for haugene nevnt under 3), på andre siden av den gamle bygdeveien, ligger 3 gravhauger. De er overpløye tså størrelsen er noe vanskelig å bedømme.

Haug A, ligger ca. 100 m NV for låven på prestegården og ca. 10 m SØ for bygdeveien. D.ca. 25 m, h.ca. $1\frac{1}{2}$ -2 m. Haugen kalles "Tinghaugen". Den ble gravet ut i 1837 og i den ble funnet C.779-85, yngre romertid. - Foto av haugen fra SV: Leica 203, bilde 2 A.

Haug B ca. 50 m S for "Tinghaugen" er en annen forhøyning på jordet, sannsynligvis er dette også en haug. D.ca. 15-20 m, h. ca. 1 m.

Haug C ligger noe Ø for foreg. D.ca. 15-20 m, h.ca. 1 m.

Foto fra Riksveien av alle 3 haugene: Leica 203, bilde 11 A.

5) Ca. 250 m rett S for låven på prestegården, i beitemark (grensen til innmark) ligger en stor haug. D.ca. 20 m, h.ca. 2 m. I midten er en vid fordypning ca. 3 m vid og 2 m dyp. Fra 1905-09 har det vært en turnipskjeller i denne fordypningen. Sannsynligst at kjelleren ble anlagt i en allerede eksisterende haug (heller enn at vollen rundt fordypningen ble kastet opp under gravningen).

6) I skogen på NØ-siden av riksveien og N for Passebekk-krysset ligger noen gravhauger.

Haug I ca. 100 m SV for "Furuheim" (gnr.45, brnr. 2), eier: Trygve Omholt). D.ca. 7 m, h.ca. 0.70 m. Forsenkning i midten, ca. 1 m vid, ca. 0.20 m dyp.

Haug II ca. 8 m V for foreg. D.ca. 12 m, h.ca. 1 m. I toppen en grunn forsenkning eller avflatning. Ved prøvestikking i haugen støtte man på stein.

Haug III ca. $3\frac{1}{2}$ m V for foreg. Langhaug ca. 8 m x 4 m, h. ca. $\frac{1}{2}$ m. Smal forsenkning i midten, ca. 0.30 m dyp.

Haug IV ca. 50 m NØ for "Furuheim", flat, vid, forhøyning.D.c. 19 m, h.ca. 1 m, rundt foten av haugen er 5 fordypninger ca. 2 m x $3\frac{1}{2}$ m og ca. 0.60 m dype. Det er muligens en kullmile.

7) Mellom kirken og idrettsplassen ligger en rekke meget store gravhauger.

Haug I ca. 100 m NNV for idrettsplassen.D.ca. 6 m, h.ca. $\frac{1}{2}$ m. Denne er noe usikker. I haugens SV-lige side er en del hodestore stein som kan se ut som om de er lagt opp i ring. - Foto av steinene: Leica 203, bilde 9 A.

Haug II ca. 100 m NNV for kirken.D.ca. 22 m, h.ca. 2 m. Urørt ? - Foto av haugen: Leica 203, bilde 10 A.

Haug III ca. 50 m SV for foreg. D.ca. 17 m, h.ca. $1\frac{1}{2}$ m.
Forsenkning i midten, ca. 1 m vid, ca. $\frac{1}{2}$ m dyp.

Haug IV ca. 4 m V for foreg. D.ca. 17-18 m, h.ca. $1\frac{1}{2}$ m.
Haugen er meget omrotet, da den under krigen ble brukt som mitraljøsestand av tyskerne. Litt kull det eneste som ble funnet under gravningen den gang.

Haug V ca. 4 m SV for foreg. Langhaug ca. 4 m x 12 m
h. ca. 0.70 m. Urørt.

Haug VI ca. $2\frac{1}{2}$ m NV for foreg. D.ca. 26 m, h.ca. $2\frac{1}{2}$ m.
Forsenkning i midten, stammer også her fra krigens dager.
Likeledes er det søkk i haugens SV-lige side, og i dens SØ-lige side - men sistnevnte ser eldre ut.

Haug VII ca. 6 m SV for foreg. D.ca. 15 m, h.ca. $1\frac{1}{2}$ m.
Meget omrotet.

Haug VIII ca. 10 m V for foreg. D.ca. 30 m, h.ca. 2 m.
Urørt.

Haug IX ca. 4 m NNV for foreg. D.ca. 22 m, h.ca. $2\frac{1}{2}$ m.
Forsenkning i midten, stammende fra krigens dager.

Haug X ca. 1 m VNV for foreg. D.ca. 23 m, h.ca. $2\frac{1}{2}$ m.
Grunn forsenkning i midten.

Haug XI ca. 1 m V for foreg. er rester av en haug. Har vært ca. 11 m i d., ca. 1 m h. Haugen ligger på grensen av prestegårdens eiendom, og den delen som er fjernet lå på Sæmund Wulfbergs eiendom. I den ble funnet brent stein, en bronseperle og et bronsebeslag med en bronse-nagle i (gått tapt).

Cfr. Ab. 1896 s. 132.

8) På brinken av høyderyggen ca. 50 m NNØ for midten av fotballbanen og ca. 100-150 m NNØ for felt 7), markert rundhaug, ca. 13 m i tvn. og $1\frac{1}{2}$ m høy. Synes urørt.

På Efteløt prestegård finnes det således ialt 49 gravhauger.

Efteløt skole (gnr.45, brnr.1).

Eier: Staten og Ytre Sandsvær kommune.

Efteløt s., Sandsvær p., Buskerud.

1960 v/ G. Mandt

I den nordlige enden av skolegården ligger 2 gravhauger kalt "Mandt-haugene". De er svært forandret fra sin opprinnelige form - først ved at tyskerne gravde bunkers i dem under krigen - det ble da bare funnet litt kull - demest ble de etter krigen jevnet til og planert på toppen og beplantet. Det er muligens disse haugene som i Ab. 1870 s. 137 omtales å skulle ligge "østenfor Efteløt kirke", de var da urørte.

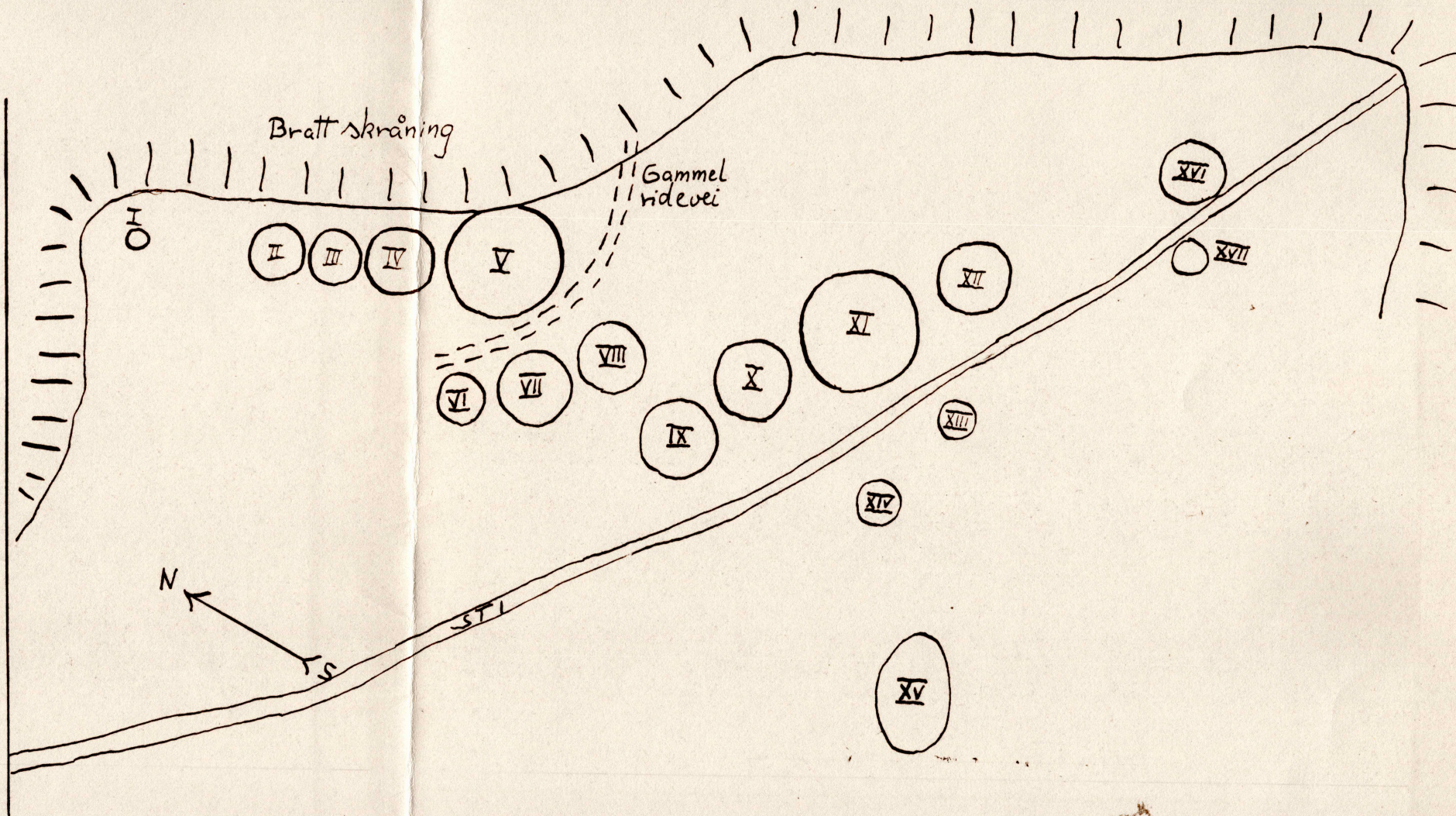
Haug I ligger ca. 35 m N for skolebygningen.D.ca.

7-8 m, h. ca. 1 m. - Foto av haugen fra S: Leica 202, bilde 35.

Haug II ca. $7\frac{1}{2}$ m V for første. Samme størrelse. - Foto av haugen fra S: Leica 202, bilde 36 og 37.

Til nåsøien ca 200 m

Fra Pässebekk

Efteløt prestegård gnr. 45. bnr. 1.
Skisse over felt 2.
Vecl Gro Mandt.

50 m.
Sandsvær p.,
Buskerud.